

Rostlinolékařský výzkum 2018 – význam a zaměření (závěry z odborného semináře ÚKZÚZ a MZe konaného dne 12. 6. 2018)

Dne 12. června 2018 uskutečnil Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) a Ministerstvo zemědělství ČR v Praze odborný seminář „Aktuální otázky rostlinolékařského výzkumu“. Program semináře a přednesené prezentace viz <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/aktualni-otazky-rostlinolekarskeho.html>

Seminář byl určen pro zástupce výzkumných organizací, které se zabývají výzkumem v oblasti rostlinolékařské péče. Cílem semináře bylo diskutovat potřeby výzkumných řešení aktuálních rostlinolékařských problémů a posílit součinnost výzkumných organizací s ÚKZÚZ v oblasti odborné, při zajišťování oponentských posudků a certifikaci metodik jako výsledků výzkumu a při využívání výsledků výzkumu.

Hlavní **závěry a doporučení ze semináře** jsou shrnuty níže – pro jednotlivé okruhy témat na semináři:

1. Náměty pro RL výzkum:

- Nutno reagovat na fytozsanitární rizika vznikající v důsledku globalizace mezinárodního obchodu s rostlinami a změn klimatu.
- Závažné jsou rizika zavlečení a šíření pro Evropu nepůvodních patogenů a škůdců zejména lesních, okrasných a ovocných dřevin, révy vinné, ale také bramboru a některých druhů zelenin.
- Důležité pro praxi jsou zejména poznatky o epidemiologii nepůvodních škodlivých organismů a schopnosti jejich biologické adaptace v nově osídlených oblastech, a o praktických metodách jejich eradikace. Výhodné je zapojení do mezinárodních výzkumných programů, které řeší stejné problémy a sdílejí se cenné informace, zejména EUPHRESCO (<https://www.euphresco.net/>) – zde lze doporučit např. projekt International Plant Sentinel Network (<http://www.plantsentinel.org/sentinel-plants/>), jehož partnerem je také ÚKZÚZ a účastní se jej některé botanické zahrady v ČR.

2. RL výzkum a související odborná legislativa a povinnosti:

- Pravidla regulace škodlivých organismů rostlin v EU stanoví nové nařízení (EU) 2016/2031 o ochranných opatřeních proti škodlivým organismům rostlin (platné od 14. 12. 2019); seznamy regulovaných organismů nově stanoví nařízení Evropské komise (dosud nejsou k dispozici).
- Při nakládání s tzv. karanténním materiálem (škodlivé organismy rostlin regulované v EU a rostliny a jiný materiál v této souvislosti regulovaný) v rámci výzkumu je potřebné mít předem k tomu povolení od ÚKZÚZ a jakékoli přemístění karanténního materiálu (včetně

dovozu) lze realizovat jen na základě povolení, které vydává ÚKZÚZ. Podrobnosti a pravidla stanoví § 8 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a § 5 a přílohy č. 5, 6 a 7 vyhlášky č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlečení a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů.

Od 14. 12. 2019 budou tato pravidla nově stanovena nařízením (EU) 2016/2031. Podle nich bude nakládání s karanténním materiálem možné jen v tzv. karanténních stanicích nebo izolačních zařízeních, na území ČR jej bude určovat ÚKZÚZ.

- Pokud je v rámci RL výzkumu zjištěno podezření z výskytu nebo výskyt škodlivého organismu rostlin, specifikovaného v § 9 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vzniká povinnost toto bez zbytečného odkladu oznámit ÚKZÚZ, a v případě, že o to ÚKZÚZ požádá, poskytnout informace týkající se výskytu tohoto škodlivého organismu, které mu jsou známy. Podle nového nařízení (EU) 2016/2031 se tato povinnost bude vztahovat na karanténní škodlivé organismy rostlin pro EU (seznam těchto škodlivých organismů dosud není k dispozici). ÚKZÚZ začne dodržování této povinnosti v souvislosti s případnými nálezy učiněnými v rámci výzkumu kontrolovat.

3. Pověřování externích laboratoří rostlinolékařskou diagnostikou

- ÚKZÚZ je podle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, národní referenční laboratoří pro diagnostiku škodlivých organismů.
- Podle § 5 zákona č. 147/2002 Sb., o ÚKZÚZ, a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ÚKZÚZ pověřuje externí subjekty, které se přihlásí na jeho výzvu, výkonem odborné činnosti referenční laboratoře pro diagnostiku škodlivých organismů upřesněných v zákoně č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Pravidla pro pověřování se kromě zákona o ÚKZÚZ řídí také vyhláškou č. 73/2014 Sb., o požadavcích na národní referenční laboratoře a referenční laboratoře v oblasti činností vymezených zákonem o ÚKZÚZ, a jsou souhrnně k dispozici včetně seznamu pověřených laboratoří na webu ÚKZÚZ – viz <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/roslinolekarska-diagnostika/referencni-laboratore/>. Tato pravidla platí také pro pověřování externích laboratoří za účelem laboratorního testování rozmnožovacího materiálu ovocných dřevin, révy vinné a chmele v rámci čl. 7 „Národního ozdravovacího programu pro ozdravení RM ovocných rostlin, révy a chmele v České republice od hospodářsky významných škodlivých organismů“. Odbornou stránku pověřování zajišťuje Odbor diagnostiky ÚKZÚZ a Oddělení trvalých kultur ÚKZÚZ; periodická kontrola pověřených laboratoří se provádí každé 3 roky.

- Od 14. 12. 2019 budou pravidla pro pověřování externích subjektů rostlinolékařskou diagnostikou pro úřední účely nově stanovena nařízením (EU) 2017/625 o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech. Od roku 2022 bude tímto nařízením vyžadována v určitých případech povinná akreditace a validace metod pro testování v rámci úředních kontrol také v oblasti zdraví rostlin. ÚKZÚZ proto doporučuje toto nařízení prostudovat (zejména čl. 34-42).

4. Součinnost ÚKZÚZ a výzkumných organizací v oblasti RL výzkumu

- ÚKZÚZ spustil od 1. 7. 2014 webovou aplikaci „[Rostlinolékařský portál](#)“, pro podporu uplatňování prvků integrované ochrany rostlin s cílem spojit odborné a praktické informace a umožnit jejich snadnou dostupnost v jednom uživatelském prostředí. Jeho součástí jsou nově také komplexní informace o [fytosanitárních rizicích EU](#), které mohou využívat výzkumné organizace (VO) – viz okruh témat ad 1.
- Záměrem RL portálu je se mj. významně podílet na transferu výsledků VO z jejich projektové i mimoprojektové činnosti. Zatím se takto realizují data o rezistenci škodlivých organismů k účinným látkám přípravků na ochranu rostlin. Je plánovaná aplikace „Rostlinolékařská poradna“, která vzájemně propojí VO v ochraně rostlin a přiblíží jejich práci zemědělské veřejnosti. Součástí mohou být: základní rozcestník na jednotlivé VO a jejich výsledky, jednoduchý elektronický komunikační kanál, který by na pozadí aplikace třídil dle vybraných klíčových slov dotazy uživatelů a zasílal je na příslušná odborná pracoviště VO, interaktivní klíče na diagnostiku škodlivých organismů. Takto pojatá aplikace bude vyžadovat širokou diskusi napříč zemědělským výzkumem i uživatelskou sférou, a to za významné podpory MZe jako garanta rostlinolékařského poradenství v ČR. ÚKZÚZ proto žádá VO o zvážení této užší spolupráce.
- ÚKZÚZ je oprávněn certifikovat (nejen) v oblasti RL péče metodiky jako výstup z výzkumných projektů NAZV typu „Nmet - Metodika“. Od 1. 2. 2018 má MZe účinný nový [postup pro uznání výsledku](#) tohoto typu.
- Pokud VO počítá s certifikací metodik ze strany ÚKZÚZ, doporučuje se předem s ÚKZÚZ projednat (v době přípravy projektu) záměr projektu, konkrétní metodiku: její obsah, výhody pro ÚKZÚZ – zejména je-li určena také pro ÚKZÚZ a má-li být s ÚKZÚZ o užívání uzavřena smlouva, a nejlépe konzultovat s ÚKZÚZ průběh řešení projektu ve vztahu k výstupům typu certifikovaná metodika.
- Nadále bude za ÚKZÚZ jako státní správu návrhy metodik určených k certifikaci oponovat zaměstnanec stanovený k tomu odbornou sekcí ÚKZÚZ, která má věcnou problematiku metodiky v gesci (nemusí být vždy oponent oslovený VO).
